

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
The Journal of International Social Sciences

Cilt: 29, Sayı: 1, Sayfa: 429-448, OCAK – 2019

Makale Gönderme Tarihi: 30.10.2018 **Kabul Tarihi:** 28.12.2018

OSMANLI DEVLETİ'NİN DIŞ TİCARETİNDE KULLANDIĞI 1862 TARİHLİ GÜMRÜK TARİFE DEFTERİ: AMERİKA ÖRNEĞİ

The Customs Recipe of 1862 History of the Ottoman State is Used in Foreign Trade: The Example of America

Murat FİDAN¹

ÖZ

Osmanlı Devleti Amerika Devleti ile imzaladığı 1830 ticaret anlaşmasıyla birlikte uygulamaya koyduğu gümrük tarifelerini dönemin iktisadî şartlarına göre ortaya çıkan yeni gelişmelere bağlı olarak değiştirmek istemiştir. Bu değişimde iki önemli etken dikkat çekmektedir. Birinci etkenin ürün fiyatlarındaki artış ile alınan gümrük vergisinin azalması olacaktır. İkinci etkenin ise dünya iktisadî şartlarındaki gelişmelere bağlı olarak kadim iktisadî anlayışını değiştirme girişimleri olacaktır. Osmanlı devleti Amerika ile gümrük tarifelerini 20 Mart 1862 ticaret anlaşması sonrası yenilemiştir. Tarife Osmanlı Türkçesine göre iki tarafın temsilcilerinin gözetiminde hazırlanmıştır. Bu çalışmada tarife defterinde yer alan emtia çeşitlerinin Osmanlı Türkçesinden Latin alfabesine çevirisi yapılırken, orijinal ifadelerle sadık kalınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Amerika, Gümrük Tarifesi, İthalat, İhracat

ABSTRACT

The Ottoman State wanted to change the customs tariff that it had put into practice with the 1830 trade agreement signed with the American Government, depending on the new developments in the economic conjuncture. Two important factors in this change attract attention. The first factor will be an increase in product prices and a decrease in customs duties. The second factor will be attempts to change the economic concept of the economy depending on the developments in the world conjuncture. The Ottoman state renewed the customs tariff with American Government after the 20 March 1862 trade agreement. The tariff was prepared under the supervision of the representatives of the two sides according to the Ottoman Turkic. In this study, while the commodity types in the tariff book were translated from Ottoman Turkic to Latin alphabet, the original statements were true.

Key Words: Ottoman State, America, Customs Tariff, Import, Export

GİRİŞ

1783'te bağımsızlığı sonrası ilk başkan George Washington'un "Veda Mesajı"nda ortaya konulan, beşinci başkan James Monroe tarafından doktrin haline getirilen izolasyonist dış politika çerçevesinde ABD, yabancı milletlerle siyasî ilişkilerden daha ziyade ticarî ilişkileri genişletmeyi esas almıştır (Armaoğlu 2001; Erhan 2001). Bu çerçevede bağımsızlık ilanı öncesi Kuzey Amerika kolonilerine ait ticaret gemilerinin İngiltere'nin bayrağı altında Akdeniz'de yaptıkları ticaret ile tanıdıkları dünya ticaretinde büyük yere sahip olan Akdeniz, XIX. yüzyılla birlikte ABD için ticarî faaliyet alanlarından biri olmuştur.

Bağımsızlığını kazanması sonrası ana kara parçasında genişleyen ABD, aynı zamanda 1865-1898 yılları arasında % 567 artmış olan demiryolu kullanımının da etkisiyle çelik üretimi ise 20.000 long tondan 9.000.000 long tona, ham petrol üretimi 3.000.000 varilden 55.000.000 varile çıkmıştır. Aynı dönemde kömür üretimini % 800, buğday üretimini % 256, rafineri şeker üretimini % 460 arttırarak ekonomik gelişiminde de önemli ilerlemeler kaydetmiştir (Kennedy 1990).

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İİBF, İktisat Tarihi Bölümü KASTAMONU
e-posta: mfidan@kastamonu.edu.tr

Monroe Doktrini kapsamında XX. yüzyılın başına kadar, Avrupa siyasî sistemi dışında kalarak kendisini izole eden ABD (Oran 2002), buna karşın bağımsızlık ilanı öncesi İngiliz bayrağıyla yaptığı ticaret neticesinde gittiği Doğu Akdeniz'e şimdi misyonerlik faaliyetleri kapsamında Beyrut'a misyoner yollayarak gitmek istemiştir (Şafak 2003). Ancak bağımsızlık sonrası Doğu Akdeniz'de İngiliz bayrağı taşıyan gemileriyle ticaret yapamaz hale gelen Amerika, Akdeniz'e girebilmek için öncelikli olarak Cezayir Beyliği ile 1795 tarihinde, birer yıl ara ile Trablus ve Tunus Beyliği, 1786 tarihinde ise Fas Beyliği ile anlaşma imzalamak zorunda kalmıştır (Kurat 1964; Erol 1979; Şafak 2003). Batı Akdeniz'de gemilerinin güvenliğini sağlamak için Osmanlı Devleti'nden Beylikler ile yaptığı anlaşmalar, ABD'nin ticarî alanla sınırlı olan ürkek dış siyasetinin bir göstergesi konumundadır. Bu durum ABD'nin Osmanlı Devleti ile direkt olarak siyasî ve ticarî ilişkiler kurup geliştirmesinden daha ziyade İngiliz ticarî imtiyazlarını kullanarak ve Batı Akdeniz'de bulunan Osmanlı Beylikleri üzerinden dolaylı ilişkiler kurmasına neden olmuştur (Erhan 2001). Dolayısıyla bu durum Amerika'nın Doğu Akdeniz ticaretinde müstakil olarak yerini almasını geciktirmiştir.

Garp Ocakları ile imzaladığı anlaşmalar sonrasında yıllık bir haraç karşılığı elde edilen serbest geçiş hakkının devamlılığını sağlayabilmek ve Akdeniz'de olmak için açtığı konsoloslukları ABD, 1803 tarihinde İzmir'e Amerika Ticaret Evi (Sander-Fişek 1977) açarak Doğu Akdeniz'e taşımıştır (Köprülü 1987; Koloğlu 1997; Kurat 1967). Gayri resmi olarak işleyen bu Ticaret Evi, ilk kez ABD bayrağı ile 1786 tarihinde İstanbul'a (Özsoy 1998), 1797 tarihinde İzmir'e gelmeye başlayan Amerikan gemilerinin ticarî faaliyetlerine destek olmaya çalışmıştır (İlgar 1969; Akçadağ 2012). Bu çerçevede 1815 tarihinde Mr. Falsome "1. ABD ile İzmir arasında ve Osmanlı'da bulunan diğer limanlarla olan ticaretin durumu ve gelişmesi konusu 2. Yönetilen ticaretin ticarî yönetmeliği hakkında bilgi 3. İzmir'deki Amerikan Konsolosunun veya ticarî ofisin tüccarlarına avantaj sağlayıp sağlayamayacağı" (Akçadağ 2012) konularını araştırarak rapor hazırlamak için İzmir'e gelmiştir. 1783'de başlayan Amerikan Levant ticareti kesintilere rağmen 1820 tarihine gelindiğinde yıllık bir milyon doları aşan ticaret hacmine ulaşmıştır (Akçadağ 2012).

Ticaret hacmi genişleyen ve pazar arayışında olan ABD, Osmanlı Devleti ile imzalanan 1783 tarihli ticaret antlaşması ile iktisadî anlamda Doğu Akdeniz'de en ayrıcalıklı devlet haline gelen Rusya (Fidan 2006), ilk dönemlerden beri ticarî faaliyetlerini devam ettiren İngiltere ve Fransa'nın Doğu Akdeniz'deki ticarî rekabetinde kendisine yer bulabilmek için Osmanlı Devleti ile ticaret anlaşması yapmak istemiştir. Yapılmak istenen bu anlaşma, Akdeniz'i kontrolü altında tutan Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumu, misyonerlik faaliyetlerini devam ettirebilmek ve iktisadî açıdan Akdeniz'de kalıcı olmak açısından da ABD tarafından gerekli görülmüştür. Ayrıca Osmanlı Devletinde ABD'yi temsil eden İngiliz konsolosların yüksek temsil masraflarından kurtulmak için de önemlidir.

1. Osmanlı-ABD Ticaret ve Seyrisefain Antlaşmaları

Osmanlı Devleti ile ticaret ve dostluk antlaşmaları yapma girişimi ilk kez Amerikan Kongresi'nin 7 Mayıs 1784 tarihinde Thomas Jefferson ve John Adams'ı görevlendiren ABD İngiltere'yi karşısına almamak için sonradan bu girişimden vazgeçmiştir (Köprülü 1987). Zira Osmanlı ürünlerinin Amerika pazarındaki tedarikçisi konumunda olan İngiltere bu pazarı Amerikalı tüccarlara kaptırmak istemiyordu (Köprülü 1987). 1799 tarihindeki ikinci teşebbüs, Osmanlı Devleti'nin Fransızlar ile yaptığı savaş ve Balkanlarda Pazvantıoğlu isyanı nedeniyle ABD tarafından uygun görülmediği için gerçekleşmemiştir. Görüleceği üzere Osmanlı limanlarında ticaret yapmak isteyen Amerikalı tüccarların bu ticareti yapmalarının önünde önemli sıkıntılar bulunmaktaydı. Zira Amerikalı tüccarların İngiltere ile yaşanan problemlerden dolayı İngiliz bayrağı kullanarak Osmanlı limanlarında ticaret yapma imkanları kalmamıştı. Buna ilaveten ABD'nin Osmanlı Devleti tarafından tanınmamış olması bu ticaretin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesinin önündeki bir diğer engel olmuştur. Ayrıca Osmanlı devletinin ABD'yi tanımaması Amerikan bayraklı gemiler ile gelen Amerikan tüccarlarının Osmanlı limanlarında yüksek gümrük resmi ödemek zorunda bırakmıştır. Bütün bu zorluklar iki devlet arasında bir ticaret antlaşması olmaması sebebiyle yaşanmıştır. Bu sıkıntıları aşmak isteyen Amerikalı tüccar David Offley 1811 tarihinde Osmanlı Devleti nezdinde

bireysel girişimleri neticesinde Amerikalı tüccarlarının Osmanlı limanlarında yapacakları ticarete Avusturya gibi % 2 tarif ve ilaveten % 15 gümrük resmi ödemesini sağlamıştır. Bir diğer şahsi girişim ise Baltimor'deki bir firmanın temsilcisi M. J. Jaussand aracılığı ile yapılmıştır. Bu girişimde Osmanlı Devletinin muhatap olarak Amerikan Devletini görmek istemesi yüzünden neticeye ulaşamamıştır (Köprülü 1987). ABD ile Osmanlı Devleti arasında resmî anlamda ticaret ve dostluk antlaşmaları imzalama girişimleri 1820, 1823 ve 1828 tarihlerinde yapılmış olsa da çeşitli sebeplerden dolayı bu teşebbüsler hedefine ulaşamamıştır (Kurat 1959).

Osmanlı donanmasının 1827 yılında Navarin'de İngilizler, Fransızlar ve Ruslar tarafından yakılması, 1828-1829 Osmanlı Rus savaşında yenilen Osmanlı Devleti'ni Avrupa'ya karşı arayış içine sürüklemiştir (Güler 2005). Aranılan bu destek ticarî menfaatleri için Osmanlı Devleti ile ilişki kurmak isteyen ABD olarak görülmüştür. Osmanlı Devleti'nin ABD'ye yaklaşımındaki bu bakış açısı iki devletin ticaret antlaşmasını imzalamasını hızlandırmıştır. 12 Eylül 1829 tarihinde Amerikan başkanı Andrew Jakson'un görevlendirdiği bir heyet ile Osmanlı Devleti arasında ticaret antlaşması görüşmeleri başlamıştır. Bu görüşmelerde Amerika Osmanlı devleti ile "en imtiyazlı devlet" gibi ticaret yapma ve Karadeniz'e çıkma hakkı elde etme düşüncesiyle hareket etmiştir. Osmanlı Devleti ise "en imtiyazlı devletten" % 1 fark ile ticaret antlaşması yapılmasını istemiştir. Ancak Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu şartlar sebebiyle 8 Şubat 1830 tarihinde dokuz maddeden oluşan ve Amerika'ya "en imtiyazlı devlet" imkanı tanıyan ticaret antlaşması iki devlet arasında imzalanmıştır.

"En imtiyazlı devlet" imkanına kavuşan ABD, kendi bayrağı altında Osmanlı limanlarına gelen Amerikalı tüccarların diğer devlet tüccarlarının ödediği gümrük ve resim ödemesine, diğer devlet tüccarlarının sahip olduğu aynı ayrıcalık ve muafiyete imkanına kavuşmuştur. Antlaşmanın hükümleri arasında Amerikan ticaret gemilerinin Boğazlardan serbestçe geçerek Karadeniz'e çıkması da yer almıştır (Köprülü 1987; Muâhedât Mecmuası 2008; Armaoğlu 1991). Sonradan ihtilafa neden olan antlaşmanın gizli 4. maddesi ile ABD'de Osmanlı donanması için maliyet fiyatına gemiler yapılmayı ve İstanbul Tersanesi'nde Amerikalı mühendisler tarafından gemi inşâ edilmesine yönelik teknik yardım yapmayı kabul etmiştir (Erhan 1998; Kurat 1967). Kısaca Amerika'nın Osmanlı Devletiyle ilgilenmesine ticaret, Osmanlı Devleti'nin Amerika ile ilişkileri resmileştirmesine ve bu ilişkilerin daha çok Amerika'nın çıkarları doğrultusunda devam etmesine ise dış destek ihtiyacı sebep olmuştur (Açıkses 2002).

ABD ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan ikinci ticaret antlaşması 13 Şubat 1862 tarihli Seyrisafain ve Ticarete dair antlaşmadır (Muâhedât Mecmuası 2008; Fendoğlu 2002). Bu antlaşmada ABD, elde ettiği "en imtiyazlı devlet" hakkını korumuştur. İngiltere ile imzalanan 1838 ticaret antlaşması esas alınarak Osmanlı Devleti'nden ABD'ye ihraç edilecek bir mal üzerinden %9 iskele ve %3 çıkış resmi olmak üzere %12 oranında vergi 1862 tarihli ticaret antlaşması uyarınca % 9 ihracat gümrük resmi oranı esaslı olarak kademeli olarak tedricen % 1'e indirilmiştir. İthal gümrüğü resmi % 1 olarak belirlenmiştir (BOA, A.DVN.MKL, Dosya No: 3, Gömlek No: 13, s. 18-19). 1862 ticaret antlaşması 1884 yılında Osmanlı Devleti tarafından tek taraflı olarak yürürlükten kaldırılmış ve 1830 tarihli antlaşmaya geri dönmüştür (Ülman 1961).

2. 1862 Tarihli Osmanlı Devleti ABD Arasında İmzalan Gümrük Tarifesi

Osmanlı Devleti limanlarında yabancı tüccarların kara veya deniz yoluyla devletlerinden getirdikleri ve kendi devletlerine götürdükleri ürünler, şer'î ve örfî hukuka göre vergilendirilmiştir². Osmanlı Devleti bu vergilendirmeyi diğer Türk devletleri döneminde % 2 ila % 5 oranında uyguladığı şekliyle (Tabakolu 1997) değil de, kendi belirlediği esaslar dahilinde yabancı devlet mahsulü ürünlerin ithalinden % 2 ila % 9, ihracından ise % 4 ila % 9 oranında almıştır (Turan 1969). Bu vergiler; ürünün ilk çıkış veya varış yeri olan limanlarda, şehir ve kasaba girişlerinde, geçitlerde

² Osmanlı Devleti şer'î hukuk gereği Müslüman veya ecebi tüccarların pazara getirdiği üründen % 10 oranındaki zekat-ı 'âşir uygulamasını % 5 gümrük resmi olarak uygulamıştır. Bu uygulama ile verginin örfî olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Abdurahman VEFİK, **Tekalif Kavaidi**, c. I, İstanbul 1330, s. 53-54; Ahmet TABAKOĞLU, **Türk İktisat Tarihi**, İstanbul 1997, s. 258

çoğu kez düzensiz bir şekilde amediye, reftiye, mürûriye, bâc, ihtisâbiye, kalemiye, ruhsatiye, kantariye gibi çeşitli isimlerle bazı yerlerde yük ve denk, bazı yerlerde ise değer esaslı üzerinden alınmıştır (Toprak 1997; Karamürsel 1989; Şener 1990)³. İstanbul'a gelen tüm malların gümrüğü ise geliş noktası olan İstanbul'da alınmıştır (Şener 1990).

Avrupalı tüccarların Osmanlı Devletindeki ticarî faaliyetleri farklı mekanlarda gerçekleştirmişlerdir. Bu ticarî faaliyetler esnasında mahalli gereksinimler ve halkın alışkanlıkları benzer bir üründen alınan gümrük resmlerinde farklılıkları da beraberinde getirmiştir (Sahillioğlu 1968). Avrupalı tüccarların Osmanlı gümrüklerinde bürokratların keyfi uygulamaları sonucu kendilerinden fazla gümrük vergisi aldığı yönündeki şikayetleri üzerine, önce harici gümrüklerde devlet gelirinin azalması pahasına Ahidnamelerle gümrük vergisi oranı % 3'e düşürülerek birlikteliği ve uygulamalarda kolaylığı sağlamaya yönelik gümrük tarifeleri hazırlanmıştır (Kütükoğlu 1974)⁴. Ancak şikayetlerin devamı üzerine (BOA. **Rusya Ahkam Defteri**, 84/2, s. 26/95, 36/126, 36/142, 36/143, 36/144) Osmanlı Devleti problemleri ticaret yapılan devletler ile imzalan ve Osmanlı gümrüklerine gönderilen gümrük tarife defterleriyle çözüme yoluna gitmiştir.

Amerika ile Osmanlı Devletleri arasında 1862 tarihli ticaret antlaşması sonrası Osmanlı Devletinde diğer devletler için de uygulanan gümrük tarife defteri hazırlanmıştır. Tarife defterinin hazırlanma gerekçesi olarak Osmanlı Devleti "*her nev'i emti'a ve eşya üzerine edâsı lazım gelen gümrük rüsümât için ... ol vaktin rayicine göre tanzim olunmuş olan*" ve "*mu'âhede-i tevdî-i ta'rifeye tarafeyn tâlib*" olmasını göstermiştir. Diğer bir ifade ile tarifinin iki devletin istemesi sonrasında "*taraf-ı devlet-i 'aliyyeden ve Amerika memâlik-i müctemilesi sefâreti canibinden*" görevlilerce kurulan komisyon yeni tarife defterini hazırlamışlardır (BOA, **A.DVN.MKL.**, Dosya No: 3, Gömlek No: 13, s. 11-12).

29 Şa'ban 1278 / 1 Şubat 1862 tarihinde yenilenen bu tarife defteri Osmanlı Devleti'nin kadim iktisadî politikalarındaki değişim gayretini de ifade etmektedir. Osmanlı Devleti'nin yapmaya çalıştığı aslında himayeci gümrük anlayışına geçme çabasıdır (Kıray 1995; Önsoy 1982). Zira tarife defterinde yer alan 460 adet Osmanlı mahsulü üründen 65 adedi, Amerika Devleti mahsulü 85 adet ürünün 36 adedi rayice bırakılması bunun bir göstergesi olmuştur. Bu uygulamanın iki sebebi olduğu düşünülmektedir. İlki ürünlerin gümrük vergisine esas olacak kıymetinin hesaplanmasındaki ihtilafların giderilmek istenmesidir. İkincisi ise ürün fiyatında değişik etkilere bağlı oluşabilecek iniş ve çıkışlardan hazinenin zararını azaltmaktır. Bu iki sebepten dolayı ürünler rayice bırakılarak güncel değerleri üzerinden gümrük vergisi alınmak istenmiştir (Önsoy 1982).

3. 1862 Tarihli Gümrük Tarife Defterinin Muhtevası

Tarife defteri "*Amerika memâlik-i müctemilesi*" ifadesi ile başlamaktadır. Bu defterin hazırlanma gerekçesi olarak "*mu'âhede-i tevdî-i ta'rifeye tarafeyn tâlib bulunduğuna binâ'en*" denilerek iki devletin gümrük tarife defterini yenilemek isteği belirtilmiştir. Daha sonra üç ayrı ürün listesi hazırlanmıştır.

Birinci listede Amerika tüccarının satın alacağı "*Memalik-i Mahrûsa-i Şâhâne Mahsulâtı*" olarak ifadesi ile Osmanlı Devleti mahsulü olan ürünler, kıymetleri ve gümrük vergisi miktarları liste

³ XVI. yüzyılda ithalat ve ihracatta Osmanlı devletinin aldığı vergilerin listesi için bkz. Şerafettin TURAN, "Osmanlı İmparatorluğu İle İki Sicilya Krallığı Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defterleri", **TTK Belgeler Dergisi**, c. IV, sayı 2-8, Ankara 1969, s. 166-169

⁴ Başlangıçta ithal ürünler için yabancı tüccardan %3 amediye ve bu ürün iskeleden başka bir yere nakledilirse %2 artı gümrük resmi ki toplam %5 oranında alınmaktaydı. TURAN, **a.g.m.**, s. 81; Mübahat Kütükoğlu gümrük resmi oranının % 3'e düşürülmesinin ilk defa İngilizlere verilen ahidname ile gerçekleştiğini, 1740 Fransız ahidnamesinden sonra ise bütün yabancı devlet tüccarlarının ayna hakka kavuştuğunu belirtmektedir. Mübahat KÜTÜKOĞLU, Tanzimat Devri Osmanlı-İngiliz Gümrük Tarifeleri, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, sayı 4-5'den ayrı basım, İstanbul 1974, s. 335; Tanzimat öncesi %3 olarak uygulanan ithalat ve ihracat gümrüğü, Balta Limanı ile beraber ihrac mallarında %9, ithalatta %2 ki, birinci de satıcı, ikinci de alıcı Osmanlı teb'ası olduğu takdirde yine Osmanlı teb'ası tarafından ödeneceğinden yabancıların gümrük payı yine %3 olarak kalmıştır. Abdüllatif ŞENER, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi**, İşaret Yay., İstanbul 1990, s. 151

halinde verilmiştir. “*Memalik-i Mahrûsa-i Şâhâne Mahsûlâtı*” ifadesi ile geniş bir coğrafyada bulunan Osmanlı şehirlerindeki ürünlerinin ifade edildiği düşünülmektedir. Bu listede 383 adet ürün yer almıştır. Osmanlı Devleti mahsulü olan 61 adet ürün rayice bırakılmıştır.

İkinci listede “*Asitâne Mahsûlâtı*” olarak ifade edilen İstanbul mahsulü ürünler, kıymetleri ve gümrük vergisi miktarları liste halinde verilmiştir. “*Asitâne Mahsûlâtı*” ifadesi ile İstanbul’da üretilen veya İstanbul’a getirilerek burada satılan ürünlerin ifade edildiği düşünülmektedir. *Asitâne Mahsûlâtı* olan 77 ürün listede yer almıştır. Bu ürünlerden 4 adeti rayice bırakılmıştır.

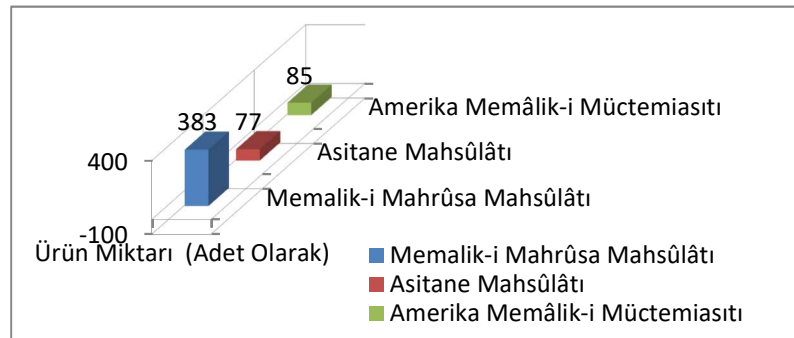
Üçüncü listede ise “*Amerika memâlik-i müctemi‘ası mahsûlâtı*” olarak ifade edilen Amerika mahsulü ürünler, kıymetleri ve gümrük vergisi miktarları liste halinde verilmiştir. Bu listede 85 adet ürün yer almaktadır. Bu ürünlerden 36 adedi rayice bırakılmıştır.

Tarife defterinde yukarıda ifade edilen üç başlık altında toplam 545 adet ürün liste halinde verilmiştir. Yine bu listelerde yer alan 101 adet ürün ise rayice bırakılmıştır.

Tarifede yer alan Amerika’ya ihraç edilen ürünler arasında Anadolu ve Rumeli’den çeşitli kalitelere boya hammaddesi olarak kullanılan cehre (Kırmızı renk veren dağ eriği), Ege bölgesi ve adalara ait çekirdekli ve çekirdeksiz üzüm, pamuk (penbe), pamuklu ve ipekli dokumalar (alaca, başasi, balya, hariri, çorab), iplik (rişte), keten ipliği ve keten türevleri, tiktik, yün (yapağı) ve yünlü ürünler ve dokumalar (futa, peştamal, gömlek, don, meles, basma, yastık yüzü, sofraya, aba, bayağı şalvar, kirpas, keçe, halı, kilim, meşe palamudu (deri tabaklamada), kurutulmuş gıdalar, yağlı tohumlar, hububat, farklı türden hayvan derisi (tilki, vaşak, kurt, kunduz, tavşan, sığır, kedi) ve boya hammaddeleri (sahtiyan, meşe palamudu-deri tabaklamada-), bal mumu (şem‘-i asel), mazı (ilaç yapımında), ketre (sakız, kitre ve zamk yapımında), gül yağı, asfur, anason, kimyon, sinemaki, kök boya, koku (nafe), işlenmiş demir (üzengi-rikâb, başlık, dizgin, gem, tüfek namlusu, mih, bıçak, çakı, makas, tüfenk), işlenmiş bakır işleri, işlenmiş ağaç işleri (kaşık, tarak, varil tahtası), çakmak taşı, sabun, zeytin yağı, mahleb dikkat çekmektedir.

Amerika’dan ithal edilen ürünler arasında ise hayvansal ürünler (domuz pastırması, tuzlanmış ve kurutulmuş balık ve et, tuzlu gön) boya malzemeleri (bakkam, kırmızı, zencil, reçine, kundura boyası), pamuklu, kadife ve yünlü dokumalar (çuval, yelken bezi, Amerikan bezi), iplikler, ceviz, biber, zift, pirinç, sabun, şeker, çay, ispiroto, rakı (arak), rom, viski, mum, bal mumu, pamuk, un (dakik) işlenmiş demir ürünleri (tüfenk, çivi), tuğla, işlenmiş ağaç işleri (sandalye, tabure, kereste), lastik kundura, petrol yer almaktadır. (bkz. Ek 1)

Tablo: Osmanlı ve Amerika Ürünleri

Anlaşma gereği Amerika tüccarının kendi memleketine ait “*Amerika memâlik-i müctemilesi'nin ... mahsûlât-ı arzıyye ve harsıyye ve sanâ'ıyyesinden*” olan hububat gibi topraktan elde edilecek ürünleri, yöresel ürünleri ve sanayi ürünlerini Osmanlı devletine getirebilecekleri; Osmanlı devletinin “*ğayr-ı ez memnû‘ât*” ilan etmediği yasaklanmamış “*memâlik-i mahrûsa-i şâhâne mahsûlât-ı arzıyye ve hırsıyye ve sanâ'ıyyesinden*” olan emtia ve eşyayı satınalarak ister kendi memleketlerine isterse de “*diyâr-ı âhara*” yani başka memleketlere yenilenen ticaret anlaşması gereğince % 8 gümrük vergisi ödeyerek götürebilecekleri ifade edilmiştir.

Tüccarların aldıkları ve sattıkları ürünler “*mu‘ahede-i cedide iktizasınca*” iskele kıymetinden olması “*meşrût bulunmuş olduğundan*” yani şarta bağlanmıştır. Osmanlı devletinde kullanılan yüzlük mecdiye altını yüz guruş olarak kabul edilerek ürün “*kıymetlerini iskele kıymetlerine indirmek*” ve ürünün kıymetinden “*yüzde onu tenzil olunduktan sonra*” ürünün “*sâfi kıymetleri üzerinden resm gümrükleri ta‘yin ve ta‘rif*” olması sağlanacak ve gümrük vergisi hesaplanarak alınmış olacaktır.

Osmanlı devleti gümrük tarife defterinde “*ihracat için*” % 8 sekiz olarak belirlediği gümrük vergisi oranının bu tarife defterinin “*yalnız birinci senesi*” için geçerli olduğuna; “*ikinci sene ibtidâsında*” yani ikinci sene başında % 8 oranından % 1 lik bir indirimle % 7’ye “*kezâlik*” bir sene sonra % 6’ya indirilerek “*sekizinci senede*” % 1’e “*ininceye değin her sene*” % 1’i “*tenzil idilerek*” yani indirilerek sekizinci sene ve ondan sonraki seneler % 1 oranı ile gümrük vergileri hesaplanarak “*gümrüklerde bu vechle icrâ kılınacaktır*” yani gümrük vergisi alınacaktır.

İhracat ürünlerinden olup tarifede ismi olmayan olsa bile “*behâsı ta‘yin olunmayarak râyice birağılmış*” olan “*emti‘a ve eşya râyic ve kıymetine*” göre “*râyic vakt üzere*” kıymetinden % 10’u indirildikten “*tenzil olunduktan*” sonra geriye kalacak “*behâsından*” yukarıda belirlendiği gibi her sene % 1 indirimi ve sekizinci ve sonrasında ise % 1 oranında gümrük vergisi alınacaktır. “*Amerika memâlik-i müctemilesi*” yani Amerika mahsulü olup Osmanlı devletine ithal edilen ürünlerden daima % 8 gümrük vergisi alınacaktır. İsmi tarife defterinde yazılmayan yazılsa bile kıymeti rayice bırakılan Amerika “*emti‘a ve eşyasından*” ise “*kıymetinden yüzde on tenzil*” olunduktan sonra % 8 oranında gümrük vergisi alınacaktır.

Amerikalı tüccarların ödemesi gerek gümrük vergisi miktarı ürünün kuruş değeri üzerinden hesaplanmıştır. Ancak Osmanlı devleti Amerikalı tüccarlardan ödemelerini mecdiye altını üzerinden yapmalarını istemiştir. Buna göre tüccarlardan “*işbu idhâlat ve ihrâcatdan alınacak*” gümrük vergisi altın ve gümüş para olarak “*tahsîl*” olunacaktır. Osmanlı devleti bu çerçevede Amerikalı tüccarlara bir takım kolaylıklar getirmiştir;

“*Yüzlük mecdiye altını*” ve onun kısmı olan “*altun ve gümüş*” para 100 kuruş; “*Beş aded gümüş mecdiye*” ise “*bir altun mecdiyeye bedelle*” yine 100 kuruş; Tüccar 1 altın mecdiye 100 kuruş olarak “*bir altun mecdiyeye bedelle yüz guruş hesabıyla*” mecdiye altını “*darb-hâne fiyatı*” esas alınarak gümrük vergisi “*peşinen*” alınması; Amerikalı tüccar 1 altın mecdiye 100 kuruş olmak şartıyla “*borsada*” parasının “*en ziyâde yüksek*” fiyatı üzerinden gümrük vergisini ödeyebilmesi. Bu son durum yalnızca İstanbul gümrüklerinde geçerli olacak diğer gümrüklerde ise “*işbu kaimenin suret-i te‘diyesi me‘elesî şimdilik mevkuף*” yani sonraya bırakılacaktır. Gerekli görülür ise “*Bâb-ı ‘âlî ile devlet-i meşâr-ı ileyhâ*” sefirleri aralarında müzakere yaparak karara bağlayacaklardır.

Taşra gümrüklerinde Amerikalı tüccar yukarıda belirtilen şartlara göre gümrük vergisini ödeyecektir.

Bu tarifenin süresi “*bin ikiyüz seksenbeş senesinde vâki‘ olacak Martın sekizinci ve bin sekizyüz altmış dokuz senesi alafıranga Martın birinci gününe*” kadar yani 13 Mart 1862 senesine kadar geçerli olacaktır. Bu sürenin sona ereceği sene gerek Osmanlı devleti gerekse Amerika tarifeyi yenileme talabinde bulunmaz ise süresi “*yedi sene dahâ*” devam edecektir.

Tarifenin hazırlanması iki devlet adına kurulan komisyon tarafından hazırlanmıştır. Komisyonda Amerika adına Aristokes Azarian, Osmanlı devleti adına ise İsmail Paşa başkanlık etmiştir.

SONUÇ

1783’te bağımsızlığı sonrası Amerika Devleti, İngiliz bayrağı ile Doğu Akdeniz ticarî hayatında yerini almaya çalışmıştır. Ancak İngiltere’nin Doğu Akdeniz’de kendisine yeni bir ticarî rakip istememesi, Amerika pazarındaki konumunu kaybetme endişesi, ABD’nin Doğu Akdeniz’e girmesindeki en önemli engel olmuştur.

8 Şubat 1830 tarihinde Osmanlı Devleti ile dokuz maddeden oluşan ve “en imtiyazlı devlet” imkanını da içeren ticaret antlaşması imzalayan Amerika, kendi bayrağı ile Doğu Akdeniz’de ticaret yapabilme hakkına ulaşmıştır. Avrupa’daki bilimsel ve teknik gelişmeleri takip ederek hızla tarım ekonomisinden endüstri ekonomisine geçiş sürecine giren Amerika, bu tarihlerde bilimsel ve endüstriyel gelişmeleri takip etmekte zorlanan, kol gücüne dayalı tezgahlarda yapılan üretim ile kendi ihtiyacını karşılayan ve tüketici devlet konumunda olup üretici devletlere karşı koymaya çalışan bir konumda olan Osmanlı Devleti ile ticaret yapmaya başlamıştır.

ABD, Avrupalı devletler gibi yeni ürünler üretebilmek için ucuz hammadde temin etmekten çok ürettiği ürünleri pazarlama, gelir elde etme ve misyonerlik faaliyetleri düşüncesi ile Osmanlı Devleti ve Akdeniz’e yönelmiştir. Bu çerçevede tüketici pozisyonunda bulunan ve ekonomisi ağırlıklı tarıma dayalı olan Osmanlı Devleti’nden ticarî imtiyazlar alarak hedeflerine ulaşmaya çalışmıştır.

Bu bağlamda iki devlet arasında başlayan iktisadî ilişkiler, tarife defterinde yer alan ürünler incelendiğinde hiç de azımsanmayacak bir ticarî potansiyelin varlığını bize göstermektedir. Tarifede Osmanlı devletinden Amerika’ya gönderilecek ürünlerin fazlalığı göze çarpmaktadır. Amerika’dan Osmanlı’ya getirilen ürün miktarı ise daha az miktardadır.

Bu tarifede, basit bir şekilde ihraç ve ithal ürünlerinin her birinin kantar, kıyye, zira’, top, çift, deste, miskal, kutu, sandık gibi ticarete kullanılan birimleri üzerinden değerleri ve alınacak gümrüğü gösterilmiştir. Bazı ürünler ise değer ve kıymet olarak ifade edilmemiş ve rayice bırakılmıştır. Rayice bırakılan ürünler günlük değerleri üzerinden belirlenen usul ve miktarlara göre vergilendirilmiştir.

Himayeci bir gümrük anlayışına göre tanzim edilen tarife defteri ile Amerikalı tüccarların Osmanlı devletine getirdikleri ürün için % 8 gümrük vergisini belirlenmiştir. Amerika tüccarların Osmanlı devletinden alıp götürdükleri ürün için ise % 8 olarak belirlenen rakam kademeli olarak her yıl % 1 düşürülerek 8 yılın sonunda % 1 olarak vergilendirilmiştir.

1862 tarifesinde ürünün nevi ve cinsine göre itinalı bir sıralama bulunmamaktadır. Ancak bu ürünleri kendi içinde meşrubat ve müskirat, baharatlar, taze ve yaş meyveler, maden ve madeni aletler, hayvani maddeler, kürk ve deriler, iplik ve kumaşlar şeklinde sınıflandırmamız mümkündür.

KAYNAKLAR

- AÇIKSES, Erdal (2002), “Türk-Amerikan Münasebetlerinin Değerlendirilmesi”, *Türkler Ansiklopedisi*, c.13, İstanbul, s.542-557.
- AKÇADAĞ, Göknur (2012), “Akdeniz’de Türk-Amerikan Ticari İlişkilerinin Başlamasında Kaptan William Bambridge’in İstanbul Seyahatinin Önemi”, *Tarih Dergisi*, Sayı 54, İstanbul, s.121-148.
- ARMAOĞLU, Fahir (1997), *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Ankara.
- (1991), *Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri*, TTK yay., Ankara.
- BOA, *A.DVN.MKL*, Dosya No: 3, Gömlek No: 13, s. 1-20.
- BOA. *Rusya Ahkam Defteri*, 84/2, s. 26/95, 36/126, 36/142, 36/143, 36/144.
- ERHAN, Çağrı (1998), “1830 Osmanlı-Amerikan Antlaşması’nın Gizli Maddesi ve Sonuçları”, *Bellekten*, c. LXII, no:234, s. 457-465.
- (2001), *Türk-Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökleri*, Ankara.
- EROL, Mine (1979), “Amerika’nın Cezayir ile Olan İlişkileri 1785-1816”, *İÜEF Tarih Dergisi*, sayı 32, s. 689-705.
- FENDOĞLU, Hasan Tahsin (2002), *Modernleşme Bağlamında Osmanlı-Amerika İlişkileri*, Beyan yay., İstanbul.
- FİDAN, Murat (2006), “Osmanlı-Rusya Ticari Rekabetinin İki Devlet Arasında Yapılan Antlaşmalara Yansımaları”, *İÜEF Tarih Dergisi*, Sayı 44, İstanbul, s. 65-122.

- GÜLER, Yavuz (2005), “Osmanlı Devleti Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri (1795-1914)”, *GÜKEF Dergisi*, c. 6, Sayı 1, s. 227-240.
- ILGAR, İhsan (1969), “İlk Türk-Amerikan Ticaret Antlaşması”, *Hayat Tarih Mecmuası*, c.2.
- KARAMÜRSEL, Ziya (1989), *Osmanlı Mali Tarihi Hakkında Tetkikler*, TTK Yay., Ankara.
- KENNEDY, Paul (1990), *Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşleri 1500'den 2000'e Ekonomik Değişme ve Askeri Çatışmalar*, İş Bankası yay., Ankara.
- KIRAY, Emine (1995), *Osmanlı'da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar*, İletişim Yay., İstanbul.
- KOLOĞLU, Orhan (1997), “200 Yıllık İlişkilerin Resmî Olmayan Tarihi: Türk'le Amerikalının Tanışması”, *Tarih ve Toplum*, sayı 163, Temmuz, İstanbul.
- KÖPRÜLÜ Orhan Fuat (1987), “Tarihte Türk-Amerikan Münasebetleri”, *Belleten*, c. LI, S. 200, Ankara, s. 927-947.
- KURAT, Akdes Nimet (1964), “Berberi Ocakları ile ABD Münasebetleri (1774-1916)”, *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, c.2, Ankara, s.175-214.
- (1967), “Türkiye ile ABD Arasındaki Münasebetlere Ait Arşiv Vesikaları”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, c.5, Ankara, s. 287-372.
- (1959), *Türk-Amerikan Münasebetlerine Kısa Bir Bakış (1800-1959)*, Ankara.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat (1974), “Tanzimat Devri Osmanlı-İngiliz Gümrük Tarifeleri”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 4-5'den ayrı basım, İstanbul, s. 335-393
- (1974), *Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri (1580-1838) I*, Ankara.
- Muâhedât Mecmuası (2008), *TTK*, c. II, s. 2, 18-24, Ankara.
- ORAN, Baskın (2002), *Türk Dış Politikası*, İletişim yay., İstanbul.
- ÖNSOY, Rifat (1982), *Türk-Alman İktisadi Münasebetleri (1871-1914)*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- ÖZSOY, Osman (1998), “Türk-Amerikan İlişkilerinin İlk Dönemi ve Amerika'daki İlk Tanıtım Faaliyetleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 114, Haziran 98, İstanbul, s. 193-201.
- SAHİLLİOĞLU, Halil (1968), “1763'te İzmir Limanı ve Ticaret Limanı ve İhracat Gümrüğü ve Tarifesi”, *BTTD*, S. 8, İstanbul, s. 53-57.
- SANDER, Oral – FİŞEK, Kurthan (1977), *ABD Dış İşleri Belgeleriyle Türk-ABD. Silah Ticaretinin İlk yüzyılı 1829-1929*, İstanbul.
- ŞAFAK, Nurdan (2003), *Osmanlı-Amerikan İlişkileri*, *OSAV*, İstanbul.
- ŞENER, Abdüllatif (1990), *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İşaret Yay., İstanbul.
- TABAKOĞLU, Ahmet (1997), *Türk İktisat Tarihi*, İstanbul.
- TOPRAK, Zafer (1997), *Türkiye Tarihi*, c. 3, İstanbul.
- TURAN, Şerafettin (1969), “Osmanlı İmparatorluğu İle İki Sicilya Krallığı Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defterleri”, *TTK Belgeler Dergisi*, c. IV, S. 2-8, Ankara, s. 79-167.
- ÜLMAN, Haluk (1961), *İkinci Dünya Savaşı'nın Başından Truman Doktrinine Kadar Türk-Amerikan Diplomatik Münasabetleri (1939-1947)*, AÜSBF yay., Ankara.
- VEFİK, Abdurahman (1330), *Tekalif Kavaidi*, c. I, İstanbul.

EK 1 - Osmanlı Devleti ile Amerika Devleti Arasında İmzalana 1862 Gümrük Tarife Defteri (A.DVN.MKL. Dosya No: 3, Gömlek No: 13, s. 1-20)

Amerika memâlik-i müctemilesi mahsûlât-ı arzıyye ve harsıyye ve sanâ'ıyyesinden olarak Amerika tüccâr ve teb'asının ğayr-ı ez memnû'ât memâlik-i mahrûse-i şâhâneye getürdükleri ve memâlik-i mahrûse-i şâhâne mahsûlât-ı arzıyye ve harsıyye ve sanâ'ıyyesinden bi'l-mübâya'a kendü memleketlerine veyâhüd diyâr-ı âhara nakl için teb'a-i merktümenin ve gerek vekillerinin memâlik-i şâhânenin her bir mahallinden mübâya'a eyledikleri her nev' emti'a ve eşya üzerine edâsı lazım gelen gümrük rüsümâtıçün ber müceb mu'âhede-i tecdid-i ta'rifeye tarafeyn tâlib bulunduğuna binâ'en taraf-ı devlet-i 'aliyyeden Amerika sefâreti canibinden ta'yın kılınan me'mûrlar bi'd-def'ât ictima' iderek bir kıt'a ta'rifeye defteri tanzim olunmuş olmağla memâlik-i mahrûse ile Amerika memâlik-i mahsûlât ve emti'asının ber-vechi âti ta'rifelerine ibtidâr olunur.

Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne Mahsûlâtı

Ürün Cinsi	Kıymeti	Güm. Miktar
Ala Cehre ⁵ Ankara ve Kaysariya ve Tokad ve İskilib A'lâ	Kıyye 1 G 4 P 20 ⁶	G 0 P 33
Ala Cehre İskilib ve Kaysariya ve Tâğ Cehrisi Anadolu ednâ	Kıyye 1 G 2 P 90	G 0 P 23
Ala Cehr Rum İli bi'l-cümle	Kıyye 1 G 1 P 30	G 0 P 10
Afyonkarahisar ve Geyve ve Amasya ve Ankara bi'l-cümle	Kıyye 1 G 200 P 0	G 16 P 0
Üzüm Kara Bürde Çekirdeksiz	Kantar 1 G 231 P 40	G 18 P 51
Urla ve Çeşme ve Aydın ve Menteşe ve Kara Oğlak ve Tire Üzüm Rezzâki	Kantar 1 G 160 P 70	G 12 P 85
Urla ve Çeşme ve Yerlü mahsuli Çekirdeksiz Üzüm	Kantar 1 G 186 P 40	G 14 P 91
Karaburun ve Sögüt Üzüm Rezzâki	Kantar 1 G 193 P 0	G 15 P 44
Üzüm Beğlerce	Kantar 1 G 70 P 70	G 5 P 65
Üzüm Kuş	Kantar 1 G 160 P 70	G 12 P 85
Siyah Üzüm Aydın ve Tire	Kantar 1 G 45 P 0	G 3 P 60
Üzüm İstanköy Rezzâkisi	Kantar 1 G 168 P 50	G 10 P 28
Üzüm Mândalyân ve Sisam	Kantar 1 G 64 P 30	G 5 P 14
Alaca-i Manisa	Denk 1 Top 100 G 385 P 70	G 30 P 85
Alaca-i Haleb	Top 1 G 38 P 50	G 3 P 8
Alaca-i Tire ve Burd	Top 1 G 5 P 20	G 0 P 41
Alaca-i Şam ve küttâbi ve Çetâri	Top 1 G 70 P 70	G 5 P 65
İbrahimiye	Top 1 G 57 P 90	G 4 P 63
Penbe-i hâm Anadolu Kıbrıs ve Boğaz	Kantar 1 G 270 P 0	G 21 P 60
Penbe-i hâm Rumili	Kantar 1 G 257 P 20	G 20 P 57
Palamut Ayvacık ve Ezine ve Midillü ve Kemer ve kal'a-i Sultaniye	Kantar 1 G 51 P 40	G 4 P 11
Palamut Aydın ve Uşâk ve Gördes vesâ'ir İzmir iskelesine tenzil olunan	Kantar 1 G 45 P 0	G 3 P 60
Boğasi-i Hamid ve Denizli elvan ve alacası	Kıyye 1 G 14 P 20	G 1 P 13
Balyan Bilecik	Çift 1 G 38 P 50	G 3 P 8
Döşeme balyan Bilecik	Çift 1 G 57 P 90	G 4 P 63
Döşeme balyan Üsküdar		Rayicinden
Telli balyan Bilecik	Çift 1 G 209 P 0	G 16 P 72
Tiftik ve fenk-i Ankara ve Konya ve Kastamonı ve Gerede ve Beğbazârı	Kıyye 1 G 20 P 50	G 1 P 64
Balaton ta'bir olunur bi'l-cümle dehrem		Rayicinden
Tutkal	Kıyye 1 G 2 P 50	G 0 P 20
Sa'leb Anadolu	Kıyye 1 G 19 P 30	G 1 P 54
Sa'leb Rumili	Kıyye 1 G 12 P 90	G 1 P 3
Cild-i tavşan Anadolu	Aded 100 G 157 P 30	G 12 P 58
Cild-i tavşan Rumili	Aded 100 G 94 P 40	G 7 P 55
Bi'l-cümle çemşir Anadolu ve Rumili	Kantar 1 G 12 P 60	G 1 P 0
Cild-i koyun ve keçi	Aded 1 G 6 P 30	G 0 P 50
Cild-i kuzu ve sağır keçi	Aded 1 G 3 P 10	G 0 P 24
Çit Kastamonı ve yorgan yüzi	Denk 1 Tob 60 G 566 P 50	G 45 P 32

⁵ Kırmızı renk vermek için kullanılan bir kök

⁶ G = Gurus, P = Para, Güm. = Gümrük şeklinde kısaltılarak verilmiştir.

Çit yorgan yüzi Tokad ve elvân boğasi	Tob 1 G 6 P 30	G 0 P 50
Çorab Yörük kaba	Kıyye 1 G 18 P 90	G 1 P 51
Çorab Derâme ve Selanik	Kıyye 1 G 62 P 90	G 5 P 3
Çorab Edirne ve Zağra	Kıyye 1 G 37 P 80	G 3 P 2
Çorab Filibe ve Pazarcık	Kıyye 1 G 94 P 40	G 7 P 55
Çorab ve Kalçete-i ğalos	Kıyye 1 G 88 P 10	G 7 P 4
Elvan Çorab ve Kalçete-i ğalos		Rayicinden
Hamlat Tire ta'bir olunur ketân ipliği	Kıyye 1 G 31 P 50	G 2 P 52
Halı-yı Uşak	Kıyye 1 G 25 P 20	G 2 P 1
Zırnıh	Kıyye 1 G 3 P 20	G 0 P 25
Zamh-ı arabi	Kıyye 1 G 5 P 20	G 0 P 41
Rişte-i Ankara tiftik bi'l-cümle	Kıyye 1 G 25 P 90	G 2 P 7
Rişte-i penbe-i İzmir beyaz ve elvan	Kıyye 1 G 13 P 0	G 1 P 4
Rişte-i penbe Erğac ve Boğasi	Kıyye 1 G 9 P 70	G 0 P 77
Rişte-i ketan Anadolu	Kıyye 1 G 13 P 0	G 1 P 4
Rişte-i ketan tura	Kıyye 1 G 16 P 20	G 1 P 29
Rişte-i ketan markule	Kıyye 1 G 8 P 40	G 0 P 67
Rişte-i geleb ve sürmene	Kıyye 1 G 16 P 20	G 1 P 29
Rişte-i karacalar	Kıyye 1 G 19 P 40	G 1 P 55
Rişte-i Beğbazarı	Kıyye 1 G 16 P 20	G 1 P 29
Rişte-i Kastamonu ve Geyve ve Alaiyye	Kıyye 1 G 9 P 70	G 0 P 77
Rişte-i Manastır		Rayicinden
Keçe-i zeyli Uşak	Kıyye 1 G 19 P 40	G 1 P 55
Sahtiyân-ı Kayseriye ve Eğin	Tob 1 Aded 5 G 86 P 50	G 6 P 92
Sahtiyân-ı kırmızı Uşak ve Tosya	Tob 1 Aded 6 G 83 P 10	G 6 P 64
Siyah Sahtiyân-ı Isparta ve Konya ve İzmir ve Uşak ve Şemet	Aded 1 G 11 P 10	G 0 P 88
Sahtiyân-ı İslimiye ve Çerpak ve Karlova ve mahâl-ı saire siyah ve sarı	Aded 1 G 6 P 90	G 0 P 55
Al Sahtiyân-ı Rumili	Aded 1 G 13 P 90	G 1 P 11
Sahtiyân-ı Erkeli ve Balıkesiri	Aded 1 G 12 P 50	G 1 P 0
Şem-i asel külçe	Kıyye 1 G 18 P 40	G 1 P 47
Mazı bi'l-cümle a'lâ ve ednâ	Kantar 1 G 296 P 0	G 23 P 68
Memâlik-i mahrûse-i şâhânedede hâsıl olan işlenmiş a'lâ yaprak ta'bir olunur beyaz ketre	Kantar 1 G 23 P 0	G 1 P 84
Memâlik-i mahrûse-i şâhânedede hâsıl olan kayre ta'bir olunur evsat ketre	Kantar 1 G 9 P 10	G 0 P 72
Memâlik-i mahrûse-i şâhânedede hâsıl olan ednâ mahluta ta'bir olunur ketre	Kantar 1 G 6 P 50	G 0 P 52
Mahmuze	Kantar 1 G 138 P 0	G 11 P 4
Karn-ı camus	Çift 100 G 262 P 80	G 21 P 2
Karn-ı bakar	Çift 100 G 230 P 0	G 18 P 40
Geyik boynuzu	Kantar 1 G 4 P 0	G 0 P 32
Dana mastaki	Kantar 1 G 98 P 50	G 7 P 88
Gül yağı	Menkal 1 G 11 P 80	G 0 P 94
Harir Trablus kuşağı	Kıyye 1 G 262 P 80	G 21 P 2
Asfur Anadolu	Kıyye 1 G 10 P 50	G 0 P 84
Kök Boya-i Anadolu	Kantar 1 G 197 P 0	G 15 P 76
Fındık	Kantar 1 G 65 P 70	G 5 P 65
Mastaki	Varil 1 Kıyye 70 G 3500 P 0	G 280 P 0
Kemik	Kantar 1 G 10 P 0	G 0 P 80
Fes Tunus kebir a'lâ ve ednâ	Kaid 1 Aded 4 G 113 P 30	G 9 P 6
Fes Tunus sağır	Deste 1 Aded 12 G 113 P 30	G 9 P 6
Fes Tunus mecidiyye ta'bir olunur	Kaid 1 Aded 4 G 66 P 70	G 5 P 33
Sade-i futa-i hama	Çift 1 G 46 P 70	G 3 P 73
Peştamal Bursa	Çift 1 G 16 P 70	G 1 P 33
Kuşak Tunus	Aded 1 G 46 P 70	G 3 P 73
Kıbrıs oda takımı		Rayicinden
Kıbrıs yorgan yüzü ve sofrâ	Aded 1 G 10 P 0	G 0 P 80
Kıbrıs döşek ve şilte	Aded 1 G 13 P 30	G 1 P 6

Osmanlı Devleti'nin Dış Ticaretinde Kullandığı 1862 Tarihli...

Kıbrıs fassale ve yasdik ve boğça	Aded 1 G 13 P 30	G 1 P 6
Kıbrıs silecik	Aded 1 G 13 P 30	G 1 P 6
Fotani-i Şam	Tob 1 G 66 P 70	G 5 P 33
Fotani-i Haleb	Tob 1 G 53 P 30	G 4 P 26
Kök boya-i Kıbrıs ve beriyyetü's-şam ve tarblus ğarb	Kantar 1 G 133 P 30	G 10 P 66
Ketre-i Basra ednâ	Kıyye 1 G 1 P 40	G 0 P 11
Ketre-i Ba'dad ednâ	Kıyye 1 G 3 P 40	G 0 P 27
Tiftik Van	Kıyye 1 G 10 P 0	G 0 P 80
Sisam	Kıyye 1 G 1 P 50	G 0 P 16
Bi'l-cümle kereste		Rayicinden
Bi'l-cümle peksimed ve kalita		Rayicinden
Bamya ve böğrölce ve fasulye ve mercimek ve nohud ve bezelye		Rayicinden
Basdırma ve sucuk ve pena'ir ve sığır dili		Rayicinden
Onbeş kat yün kaytan ile dikilmiş aba-i İslimiye ve zağre a'la	Aded 1 G 40 P 0	G 3 P 20
Yedi katlı kazak 'abası	Aded 1 G 26 P 70	G 2 P 13
Harceli enli şalvarı	Aded 1 G 86 P 70	G 6 P 93
Bayağı şalvar ve pator	Aded 1 G 40 P 0	G 3 P 20
Bir ve üç katlı timur koparan ednâ 'aba	Aded 1 G 23 P 30	G 1 P 86
'Aba yağmurluk Filibe ve zağre	Kıyye 1 G 73 P 30	G 5 P 86
Asker için Balıkesir ve Pazarcık ve Filibe 'abası	Tob 1 Zira' 11 G 22 P 0	G 1 P 76
Suyuri kaba ve kurdi yavuz ta'bir olunur elvan 'aba-i Filibe	Tob 1 Zira' 17 kadar 19 G 43 P 30	G 3 P 46
Tiftik 'aba-i İslimiye	Tob 1 Zira' 11 G 53 P 30	G 4 P 26
Beyaz ve siyah 'aba-i Selanik	Tob 1 Zira' 12 kadar 17 G 20 P 0	G 2 P 40
'Aba terlik kebir	Deste 1 Çift 10 G 26 P 70	G 2 P 13
'Aba terlik sağır	Deste 1 Çift 10 G 13 P 30	G 1 P 6
Tiftik 'abadan evsat timur koparan	Kıyye 1 G 33 P 30	G 2 P 66
'Aba kalçin	Deste 1 Çift 10 G 66 P 70	G 5 P 33
'Aba üsküfe	Deste 1 Kıyye 10 G 10 P 0	G 0 P 80
Kalçinlık 'aba-i İslimiye	Parça 1 Zira' 3 G 23 P 30	G 1 P 86
Tiftik 'abadan pator	Kıyye 1 G 46 P 70	G 3 P 73
Siyah 'aba-i İslimiye	Tob 1 Zira' 9 Kadar 11 G 36 P 70	G 2 P 93
Nafe ve cılkafa-i Erzurum	Tulum 1 G 150 P 0	G 12 P 0
Nafe ve cılkafa-i Anadolu	Tulum 1 G 83 P 30	G 6 P 66
Kaskalı göğüs Anadolu	Çift 1 G 21 P 30	G 1 P 70
Vaşak Erzurum	Aded 1 G 150 P 0	G 12 P 0
Zerdevâ-i Anadolu ve Rumili		Rayicinden
Dilku-yi Anadolu	Kıyye 1 G 8 P 0	G 0 P 64
Kunduz	Kıyye 1 G 30 P 0	G 2 P 40
Kurd Anadolu	Tulum 1 G 83 P 30	G 6 P 66
Çakal Anadolu	Aded 1 G 8 P 0	G 0 P 64
Gücen hurdası	Kıyye 1 G 20 P 0	G 1 P 60
Gücen		Rayicinden
Çakal Anadolu	Tulum 1 G 60 P 0	G 4 P 80
Kedi-i Anadolu	Tulum 1 G 33 P 30	G 2 P 66
Kedi pacası Anadolu	Tulum 1 G 36 P 70	G 2 P 93
Kurd Anadolu	Kıyye 1 G 14 P 70	G 1 P 17
Sansar Anadolu	Kıyye 1 G 33 P 30	G 2 P 66
Saran Anadolu	Tulum 1 G 106 P 70	G 8 P 53
Kuzı-yı Rumili	Tulum 1 G 46 P 70	G 3 P 73
Cılkafa-i Bosna	Tulum 1 G 266 P 70	G 21 P 33
Nafe-i Bosna	Tulum 1 G 240 P 0	G 19 P 20
Nafe-i Rumili	Tulum 1 G 166 P 70	G 13 P 33
Kedi-i Rumili	Tulum 1 G 6 P 70	G 0 P 53
Cılkafa-i Rumili	Tulum 1 G 233 P 30	G 18 P 66
Cılkafa-i Ohri	Tulum 1 G 400 P 0	G 32 P 0
Nafe-i Üsküb	Tulum 1 G 166 P 70	G 13 P 33
Nafe-i Ohri	Tulum 1 G 300 P 0	G 24 P 0
Nafe-i Kaluris	Tulum 1 G 100 P 0	G 8 P 0

Cılkafa-i Bosna Kalorus	Tulum 1 G 166 P 70	G 13 P 33
Nafe-i Rumili Kalorus	Tulum 1 G 90 P 0	G 7 P 20
Sırın zağre-i Bosna ve Rumili Kaluris	Deste 1 Aded 20 G 46 P 70	G 3 P 73
Cılkafa-i Zağre	Deste 1 Aded 20 G 100 P 0	G 8 P 0
Dilgü kafası Bosna ve Rumili	Tulum 1 G 266 P 70	G 21 P 33
Dilgü paçası	Tulum 1 G 46 P 70	G 3 P 73
Saz kedisi	Tulum 1 G 46 P 70	G 3 P 73
Dilgü kafası Rumili evsat	Tulum 1 G 116 P 70	G 9 P 33
Dilgü-yi Rumili	Kıyye 1 G 18 P 0	G 1 P 44
Dilgü-yi Bosna	Kıyye 1 G 36 P 70	G 2 P 93
Boğaz zağre	Çift 1 G 80 P 0	G 6 P 40
Zerdeva nafesi		Rayicinden
Zerdeva paçası		Rayicinden
Zerdeva hurdası		Rayicinden
Sansar kafas Rumili	Tulum 1 G 233 P 30	G 18 P 66
Sansar paçası Rumili	Tulum 1 G 266 P 70	G 21 P 33
Sansar Rumili		Rayicinden
A'la Sansar paçası		Rayicinden
Sansar hurdası	Kıyye 1 G 150 P 0	G 12 P 0
Tüysüz Sansar	Kıyye 1 G 6 P 70	G 0 P 53
Gucen paçası		Rayicinden
Keçi	Tulum 1 G 14 P 70	G 1 P 17
Kurd Rumili	Tulum 1 G 76 P 70	G 6 P 13
Siyah kedi-i Rumili	Tulum 1 G 183 P 30	G 14 P 66
Siyah kedi paçası	Tulum 1 G 80 P 0	G 6 P 40
Vaşak Rumili		Rayicinden
Fare		Rayicinden
Ağır sevâbi-i Haleb	Tob 1 G 295 P 60	G 23 P 64
Evsat sevâbi-i Haleb	Tob 1 G 197 P 10	G 15 P 76
Ednâ sevâbi-i Haleb	Tob 1 G 65 P 70	G 5 P 65
İpekli küttabi-yi Haleb ve Hama	Tob 1 G 29 P 50	G 2 P 36
Ahen rikâb	Çift 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Başlık ve dizgin ve gem ve kuskun ve zahme ve kulan	Deste 1 Aded 10 G 52 P 50	G 4 P 20
Ağaç kaltak	Aded 1 G 4 P 0	G 0 P 32
Kaba gömlek Konya	Aded 1 G 6 P 50	G 0 P 52
Kilim sayışhâne kebir	Aded 1 G 49 P 30	G 3 P 94
Kilim sayışhâne sağır	Aded 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Asker batâklığı için kilim	Aded 1 G 13 P 10	G 1 P 4
Nuhâs evâni-yi Tokad	Kıyye 1 G 19 P 70	G 1 P 58
Nuhâsi evâni-yi Trabzon	Kıyye 1 G 23 P 0	G 1 P 84
Al döşemelik ahram ve yasdik	Kıyye 1 G 39 P 40	G 3 P 15
Kaba kebe-i zağre	Kıyye 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Keçe-i Selanik	Kıyye 1 G 19 P 70	G 1 P 57
Hasır süpürgesi	Arbe 1 Aded 2000 G 1314 P 0	G 105 P 12
Haviye-i karafere	Kıyye 1 G 39 P 40	G 3 P 15
Peştamal Geyve	Çift 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Meles Bursa	Top 1 Zira' 22 G 72 P 30	G 5 P 78
Akbaş peştamal Geyve	Çift 1 G 7 P 90	G 0 P 63
Sade Kolan	Kıyye 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Basma silecek Bursa	Çift 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Hekir Bursa	Top 1 G 65 P 70	G 5 P 65
Meles Gömlek Bursa	Aded 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Eğirme	Kıyye 1 G 78 P 90	G 6 P 31
Küllah Bursa	Aded 1 G 3 P 30	G 0 P 26
Nuhâs evâni-yi Kastamonu ve Kahve ıbrığı	Kıyye 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Cimşir kaşık beyaz ve siyah	Kıyye 1 G 4 P 90	G 0 P 39
Harfeli ve mercanlı kaşık	Deste 1 Aded 10 G 9 P 80	G 0 P 78
Ağaç kaşık bi'l-cümle	Kıyye 1 G 2 P 60	G 0 P 20
Cimşir tarak	Kaysara 1 Aded 5500	G 19 P 70

Osmanlı Devleti'nin Dış Ticaretinde Kullandığı 1862 Tarihli...

	G 246 P 30	
Ağaç tarak	Kaysara 1 Kıyye 5500 G 131 P 40	G 10 P 51
Fincan Kütahya	Küfe 1 G 98 P 50	G 7 P 88
Küllab	Kıyye 1 G 2 P 0	G 0 P 16
Ağaç Kavi	Kıyye 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Mantar Kavi	Kıyye 1 G 6 P 50	G 0 P 52
Tesbih kadesi	Kıyye 1 G 9 P 80	G 0 P 78
Sepetçi çubuğu ta'bir olunur kârlık ve çocuk sepeti i' mâl olunur cubuk	Arabe 1 G 361 P 30	G 28 P 90
Çakmak taşı Rumili	Tulum 2 Kıyye 120 Adet 30000 G 492 P 80	G 39 P 42
Kırmızı büber	Kıyye 1 G 4 P 0	G 0 P 36
Hâre ve sarma tüfenk namlusu	Aded 1 G 46 P 0	G 3 P 68
Peştu pezren ve kalkan delen	Çift 1 G 29 P 50	G 2 P 36
Na'l	Deynek 1 Kim 40 Aded 160 G 131 P 40	G 10 P 51
At mihı	Kıyye 1 G 19 P 70	G 1 P 57
Mismar İzmir	Kıyye 1 G 5 P 30	G 0 P 42
Çâk	Kıyye 1 G 13 P 20	G 1 P 5
Ahen na'lça	Kıyye 1 G 6 P 50	G 0 P 52
Bıçak ve çakı ve makras ve keser ğaberde	Kutu 2 Kıyye 120 G 473 P 0	G 37 P 84
Kebe-i Zağre ince	Kıyye 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Kebe-i İslimiye	Aded 1 G 65 P 70	G 5 P 25
Tiftik Kebe	Aded 1 G 230 P 0	G 18 P 40
Kebe-i Bosna	Aded 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Dağ Kebesi	Aded 1 G 29 P 50	G 2 P 36
Esyab kahve	Aded 1 G 16 P 40	G 1 P 31
Halhal	Aded 1000 G 49 P 30	G 3 P 94
Humus kuşağı	Aded 1 G 39 P 40	G 3 P 15
Rişte-i sarh	Kıyye 1 G 19 P 70	G 1 P 57
Rişte-i sakız	Kıyye 1 G 13 P 10	G 1 P 4
Aba ğaytanı Rumili	Kıyye 1 G 26 P 30	G 2 P 10
Aba ğaytanı ğalos	Kıyye 1 G 39 P 40	G 3 P 15
Şayak	Zira' 1 G 3 P 30	G 0 P 26
Harir ğaytan ğalos	Kıyye 1 G 262 P 80	G 21 P 2
Kirpas penbe-i Merzifon	Tob 1 G 16 P 40	G 1 P 31
Ketan İzmir	Kıyye 1 G 3 P 30	G 0 P 26
Keçe-i İzmir	Aded 1 G 13 P 10	G 1 P 4
Keçe-i Kayseriye	Aded 1 G 16 P 40	G 1 P 31
Güzi-i Isparta ve Bursa	Tob 1 Zira' 26 G 118 P 30	G 9 P 46
Baraşul kebesi	Aded 1 G 98 P 50	G 7 P 88
Egte-i Mudurnı	Kıyye 1 G 6 P 50	G 0 P 52
Battaniye ve ihram Tunus beyaz ve elvan		Rayicinden
Anison (anason) Kaysariye	Kıyye 1 G 2 P 60	G 0 P 20
Anison (anason) Rumili	Kıyye 1 G 2 P 30	G 0 P 18
Istar Kastamonı	Denk 1 Beher topu zira' 18-19 Tob 60 G 450 P 0	G 36 P 0
Istar Taşköpri	Kıyye 1 G 3 P 90	G 0 P 31
Istar Hamid	Denk 1 Tob 60 G 443 P 50	G 35 P 48
Bi'l-cümle incir		Rayicinden
Bi'l-cümle penâ'ir ve pekmez ve helva ve bulama ve asel ve şem'-i revgan		Rayicinden
Balık yumurtası		Rayicinden
Post Ankara beyaz ve elvan		Rayicinden
Akbaş peştamal Bursa	Çift 1 G 9 P 80	G 0 P 78
Beledi-i Bursa	Çift 1 G 19 P 60	G 1 P 56
Beledi-i Merzifon	Çift 1 G 26 P 10	G 2 P 8
Peştamal Selanik	Çift 1 G 16 P 30	G 1 P 30
Ceviz	Keyl 1 Kıyye 100 G 163 P 0	G 13 P 4
Ceriş	Kıyye 1 G 3 P 90	G 0 P 31
Çöğen	Kıyye 1 G 1 P 90	G 0 P 15

Sülük	Kıyye 1 G 195 P 60	G 15 P 64
Sünger		Rayicinden
Halâli şal Tunus	Aded 1 G 97 P 80	G 7 P 82
Donluk şal Tunus	Aded 1 G 52 P 20	G 4 P 17
Beyaz şal Tunus	Aded 1 G 26 P 10	G 2 P 8
Elvan şal Tunus	Aded 1 G 32 P 60	G 2 P 60
Şal karacalar	Aded 1 G 13 P 0	G 1 P 4
Harirli şerbab kuşak	Aded 1 G 97 P 80	G 7 P 82
Maytab ta'bir olunur tehi ğarâr ve kızıl Rum ili ve Anadolu	Kıyye 1 G 7 P 80	G 0 P 62
Bi'l-cümle zımpara		Rayicinden
Şali-i Ankara ve sof enli ve ensiz	Tob 1 Zira' 32 G 424 P 0	G 33 P 92
Beyaz ve elvan ihram Rumili	Kıyye 1 G 22 P 50	G 1 P 80
Bamri kuşak	Aded 1 G 77 P 20	G 6 P 17
İplik şerbab kuşak	Aded 1 G 28 P 90	G 2 P 31
Zagzaran Anadolu ve Rumili		Rayicinden
Ruĝan don ve çerviş ve sade		Rayicinden
Seccade-i Kudüs ve kaliçe-i Gördes ve izladi seccade ve seccade-i kula ve seccade-i saire		Rayicinden
Şali-yi Tosya ve tallen kuşak		Rayicinden
Sofra ve peşkir Hama telli ve sade	Aded 1 G 257 P 20	G 20 P 57
Fota-i Bursa	Çift 1 G 32 P 20	G 2 P 57
Telli fota-i Hama	Çift 1 G 128 P 60	G 10 P 28
Bi'l-cümle tuzlu balık		Rayicinden
Sandarfe		Rayicinden
Kilim Türkman	Aded 1 G 128 P 60	G 10 P 28
Kimyon	Kıyye 1 G 2 P 0	G 0 P 16
Gülbahar	Kıyye 1 G 2 P 0	G 0 P 16
Kirpas ketan Anadolu	Kıyye 1 G 12 P 80	G 1 P 2
A'lâ kirpas ketan Rize	Kıyye 1 G 64 P 30	G 5 P 14
Ednâ kirpas ketan Rize	Kıyye 1 G 25 P 70	G 2 P 5
Kavsele-i Aydın	Aded 1 G 25 P 70	G 2 P 5
Kavsele-i Gerede	Aded 1 G 32 P 20	G 2 P 57
Aĝabâni-yi Bağdad	Aded 1 G 64 P 30	G 5 P 14
Çam sakızı sarı	Kantar 1 G 32 P 20	G 2 P 57
Çam sakızı beyaz	Kantar 1 G 57 P 80	G 4 P 62
Kasni	Kıyye 1 G 7 P 70	G 0 P 61
Sinameki		Rayicinden
Kanarya yemi	Keyl-i Asitane 1 Kıyye 20 G 19 P 30	G 1 P 54
Bişmiş kavsele-i manda ve kara sığır	Kıyye 1 G 48 P 20	G 3 P 85
Köfter	Kantar 1 G 160 P 70	G 12 P 85
Asma kilid Filibe	Deste 1 Aded 10 G 12 P 80	G 1 P 2
Gühercile ve lotardan Mısır		Rayicinden
Kurı ve tuzlu gön manda ve cild-i bakar sağır ve kebir		Rayicinden
Erz Mısır ve Filibe ve Trabzon		Rayicinden
Memâlik-i marûse-i şâhânedede kain bi'l-cümle maşinlerde hâsıl olan harir	Kıyye 1 G 217 P 30	G 17 P 38
Memâlik-i marûse-i şâhânedede kain bi'l-cümle manciliklerde hâsıl olan harir	Kıyye 1 G 155 P 0	G 12 P 40
Kıbrıs ve Aydın ve Mentese ve Sakız ve Girid ve Safele ve Haleb ve Beyrut ve Sayda ve Şam hariri	Kıyye 1 G 108 P 50	G 8 P 68
Kamçı başı		Rayicinden
Revgan-ı zeyd	Kantar 1 G 140 P 0	G 11 P 20
Sabun	Kantar 1 G 136 P 50	G 10 P 92
Asfür Mısır		Rayicinden
Nuhas köhne	Kıyye 1 G 9 P 30	G 0 P 74
Hekir ve ibrahimiye ve küttâbi-i dürzi dağı	Tob 1 Zira' 9-10 G 41 P 20	G 3 P 29
Kendir Kastamonu	Kıyye 1 G 1 P 80	G 0 P 14

Osmanlı Devleti'nin Dış Ticaretinde Kullandığı 1862 Tarihli...

Kendir İzmir	Kıyye 1 G 2 P 40	G 0 P 19
Kemerlik ta'bir olunur kirpas Kastamonu	Tob 1 G 5 P 80	G 0 P 46
Varil tahtası		Rayicinden
Pirinc devat		Rayicinden
Elvan çarşab Manisa	Tob 1 G 5 P 80	G 0 P 46
Kirpas Gördes enli ve ensiz	Denk 1 Tob 50-55 G 411 P 80	G 32 P 94
Esvablık kirpas Gördes	Tob 1 G 7 P 0	G 0 P 56
Bartın yemenisi	Çift 1 G 14 P 70	G 1 P 17
Fes boyası		Rayicinden
Mor toprak	Kıyye 1 G 4 P 70	G 0 P 37
Kebkeb ta'bir olunur kafesçi çiviti		Rayicinden
Kudret helvası		Rayicinden
Ceviz ve tahin helvası		Rayicinden
Nardenk ve pekmez ve ceviz sucuğı		Rayicinden
Mahleb	Kıyye 1 G 4 P 10	G 0 P 32
Al meşin Anadolu ve Rumili	Aded 1 G 5 P 30	G 0 P 42
Meşin Anadolu ve Rumili	Kıyye 1 G 3 P 20	G 0 P 25
A'lâ peştü pezren		Rayicinden
Mehir Tosya ve Payas	Tob 1 G 29 P 40	G 2 P 35
Mursafı	Kıyye 1 G 4 P 70	G 0 P 37
Kirpas Ala'ıyye enli	Tob 1 G 5 P 80	G 0 P 46
Kirpas Ala'ıyye ensiz	Tob 1 G 4 P 70	G 0 P 37
Kirpas Merzifon	Tob 1 G 5 P 80	G 0 P 46
Istar Kayseriye ve Sivas ve Gelibolu		Rayicinden
Arak mustaki	Kıyye 1 G 5 P 80	G 0 P 46
Arak Soma ta'bir olunur cebreden hasıl olan	Kıyye 1 Kirat 16-18 G 2 P 90	G 0 P 23
Hama kuşağı	Aded 1 G 15 P 40	G 1 P 23
Fotoni-i Bursa	Tob 1 G 83 P 20	G 6 P 65
Beyaz ve elvan karacalar kuşağı	Kıyye 1 G 10 P 50	G 0 P 84
Silecek ve havi-yi Bursa kebir ve sağır	Kıyye 1 G 33 P 90	G 2 P 71
Telli fulan enli ve ensiz	Deste 1 Aded 10 G 58 P 50	G 4 P 68
Elvan harir	Kıyye 1 G 246 P 60	G 19 P 72
Havi-yi Geyve	Kıyye 1 G 24 P 60	G 1 P 96
Zerdeva kafes		Rayicinden
Kurşom-ı hâm		Rayicinden
Kirpas Menemen	Tob 1 G 9 P 20	G 0 P 73
Mısırdan hasıl olan eşyanın kafesi		Rayicinden
Kıbrıs âdi şarabı dâhil olduğu halde bi'l-cümle memalik-i mahrûse şarabı	Kıyye 1 G 1 P 80	G 0 P 14
Kıbrısta hasıl olan Komanderiye ta'bir olunur şarab		Rayicinden
Keçe-i Karahisar beyaz ve elvan	Aded 1 G 12 P 30	G 0 P 98
Lüle-i estefe	Sandık 1 G 616 P 40	G 49 P 31
Kenevir tohumu	Kıyye 1 G 0 P 80	G 0 P 6
Harnub		Rayicinden
Istar Geyve		Rayicinden
Balık ağı		Rayicinden
Hinta	Keyl Asitane 1 G 15 P 30	G 1 P 22
Şa'ir	Keyl Asitane G 5 P 40	G 0 P 43
Kokoroz	Keyl Asitane 1 G 7 P 20	G 0 P 57
Çavdar	Keyl Asitane G 6 P 30	G 0 P 50
Alaf	Keyl Asitane G 4 P 10	G 0 P 32
Darı tavuk ve gögercin için	Keyl Asitane 1 G 4 P 50	G 0 P 36
Ketan tohumu	Keyl Asitane G 18 P 0	G 1 P 44
Amasyadan mâ'ada bi'l-cümle kuru koza	Kıyye 1 G 74 P 50	G 5 P 96

Amasyanın koza		Rayicinden
Delikli koza		Rayicinden
Çifte koza		Rayicinden
Devboyun ve ferizon ta'bir olunur lika		Rayicinden
Bi'l-cümle harir tohumu	Kıyye 1 G 450 P 0	G 36 P 0
Günlük		Rayicinden
Meyan balı		Rayicinden
Yapağı Anadolu ve Rumili ve Dersa'adetin yıkanmış gürceli ve kirlı yapağı	Kantar 1 G 192 P 0	G 15 P 36
Yapağı Anadolu ve Rumili ve Desa'adetin yıkanmış yapağı	Kantar 1 G 234 P 0	G 18 P 72
Nuhas külçe		Rayicinden
Beriyetü's-şam ve Trablusğarb ve Bağdad ve ol havalilerde hasıla gelen yapağı		
Yıkanmamış ve gürceli	Kantar 1 G 134 P 50	G 10 P 76
Yıkanmış	Kantar 1 G 164 P 0	G 13 P 12

Asitane Mahsûlâtı

Ürün Cinsi	Kıymeti	Güm. Miktar
Şali-i Asitane	Tob 1 Zira' 27 G 178 P 70	G 14 P 29
Bindallı	Tob 1 G 99 P 30	G 7 P 94
Tamğahâne	Tob 1 G 52 P 90	G 4 P 23
Cetari-i Asitane ve fotani ve hekir	Tob 1 G 66 P 20	G 5 P 29
Alaca-i Vefa a'lâ	Tob 1 Zira' 9-10 G 33 P 10	G 2 P 64
Alaca-i Vefa ednâ	Tob 1 Zira' 9-10 G 16 P 50	G 1 P 32
Halta marka 'âdi	Aded 1 G 19 P 80	G 1 P 58
Sağır halta marka	Aded 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Meles ve bermecik Asitane	Tob 1 G 66 P 20	G 5 P 29
Çit Asitane	Tob 1 G 16 P 50	G 1 P 32
Cehre bermecik	Kıyye 1 G 26 P 50	G 2 P 12
Beten	Tob 1 G 198 P 50	G 15 P 88
Altun baş taklidi kazib teryan	Kıyye 1 G 26 P 50	G 2 P 12
Ednâ kazib teryan	Kıyye 1 G 13 P 30	G 1 P 6
Nuhas leğen ıbrık	Aded 1 G 82 P 70	G 6 P 61
Nuhas evâni-i Asitane	Kıyye 1 G 26 P 50	G 2 P 12
Tunç evâni	Kıyye 1 G 23 P 20	G 1 P 85
Kazib işleme hâvi	Aded 1 G 6 P 60	G 0 P 52
İpekli peştamal 'âdi	Çift 1 G 19 P 80	G 1 P 58
Gayraz kundura haffâf	Çift 1 G 7 P 90	G 0 P 63
İşleme haffâf		Rayicinden
Terlik	Çift 1 G 4 P 0	G 0 P 32
Piric terazü dirhemi	Kıyye 1 G 19 P 80	G 1 P 58
Tunç terazü dirhemi	Kıyye 1 G 16 P 50	G 1 P 32
Harcı mürekkeb	Kıyye 1 G 2 P 70	G 0 P 21
Kurı mürekkeb	Kıyye 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Tombak zarf	Deste 1 Aded 10 G 19 P 80	G 1 P 58
Akbaş peştamal ve hâvi-yi Asitane	Çift 1 G 10 P 60	G 0 P 84
Çizme siyah ve kırmızı		Rayicinden
Sarı çizme	Çift 1 G 23 P 20	G 1 P 85
Üstlük	Aded 1 G 2 P 0	G 0 P 16
Küllah Asitane	Aded 1 G 3 P 30	G 0 P 26
Tire-i ğazaziye	Kıyye 1 G 52 P 90	G 4 P 23
Kiriş	Deste 1 G 15 P 20	G 1 P 21
Reçel ve şirin şekeri ma'mul	Kıyye 1 G 6 P 60	G 0 P 52
Kırık kalem ta'bir olunur ipekli peştamal Asitane	Çift 1 G 49 P 60	G 3 P 96
Meşin Asitane	Aded 1 G 3 P 30	G 0 P 26
Ağabâni-i Asitane	Aded 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Espavlı	Kıyye 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Elkelik bermecik	Tob 1 G 52 P 90	G 4 P 23
Rişte-i Tire elvan	Kıyye 1 G 19 P 80	G 1 P 58

Osmanlı Devleti'nin Dış Ticaretinde Kullandığı 1862 Tarihli...

Tire saçak	Kıyye 1 G 33 P 10	G 2 P 64
Oya başı bermecik	Aded 1 G 7 P 90	G 0 P 63
Tırşe	Aded 1 G 3 P 30	G 0 P 26
Gülmez	Tob 1 G 82 P 70	G 6 P 61
Hayni harc	Kıyye 1 G 165 P 40	G 13 P 23
Sarma gön bükmesi sicimli harc	Kıyye 1 G 99 P 30	G 7 P 94
Destar	Aded 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Fenar meşmu'ası	Aded 1 G 2 P 0	G 0 P 16
Karavan dizlik	Kıyye 1 G 26 P 50	G 2 P 12
Boyama kaşık	Deste 1 Aded 10 G 6 P 60	G 0 P 52
Kirpas idâre	Tob 1 Zira' 12 G 49 P 60	G 3 P 96
Kirpas Penbe	Tob 1 Zira' 12 G 13 P 30	G 1 P 6
Kirpas Penbe gömlek	Aded 1 G 9 P 90	G 0 P 79
Kirpas Penbe don	Aded 1 G 6 P 60	G 0 P 52
Kazib hatem	Aded 1000 G 66 P 20	G 5 P 29
Meles gömlek	Aded 1 G 29 P 80	G 2 P 38
Meles don	Aded 1 G 23 P 20	G 1 P 85
Marpîç	Deste 1 G 59 P 60	G 4 P 76
Müsta'mel nuhas	Kıyye 1 G 16 P 50	G 1 P 32
Harci na'ln	Çift 1 G 2 P 70	G 0 P 21
Yorgan yüzi ve basma silecek	Aded 1 G 6 P 60	G 0 P 52
Yün harc	Kıyye 1 G 49 P 60	G 3 P 96
Yular	Deste 1 G 16 P 50	G 1 P 32
Kalbedan Asitane	Miskâl 1 G 4 P 30	G 0 P 34
Altun varak Asitane	Tefe 1 G 92 P 50	G 7 P 40
Davlun kavsele-i Asitane	Aded 1 G 30 P 80	G 2 P 46
Kazali etek Asitane	Aded 1 G 24 P 70	G 1 P 97
Şerrit Asitane		Rayicinden
Kebir a'lâ kalemkâr yemeni Asitane	Aded 1 G 6 P 20	G 0 P 49
Vasat kalemkâr yemeni	Aded 1 G 4 P 60	G 0 P 36
Sağır ve ednâ kalemkâr yemeni	Aded 1 G 1 P 50	G 0 P 12
Fildişi tarak Asitane	Kıyye 1 G 123 P 30	G 9 P 86
Sarma ve sim tel Asitane		Rayicinden
Harir Ğazaziyye-i Asitane	Kıyye 1 G 308 P 20	G 24 P 65
Basma Hassa	Tob 1 Degirmi 20 G 12 P 30	G 0 P 98
Üsküdar yemenisi	Tob 1 G 27 P 80	G 2 P 22

Amerika memâlik-i müctemi'ası mahsûlâtı

Ürün Cinsi	Kıymeti	Güm. Miktarı
Basdırma-i Hınzır	Kıyye 1 G 17 P 90	G 1 P 43
Kanakana		Rayicinden
Tuzlu sığır eti birbuçuk kantardan iki kantara kadara	Varil 1 G 382 P 0	G 30 P 56
Rugan sade		Rayicinden
Espermahyo ta'bir olunur balık yağından meşum	Kıyye 1 G 33 P 80	G 2 P 70
Kakule	Kıyye 1 G 58 P 90	G 4 P 71
Darcebe bayağı	Kıyye 1 G 12 P 45	G 0 P 99
Kaşkarale ta'bir olunur Ayz kabuğı	Kıyye 1 G 11 P 0	G 0 P 88
Penair		Rayicinden
Darceye seylani	Kıyye 1 G 15 P 50	G 1 P 24
Karanfil	Kıyye 1 G 5 P 95	G 0 P 47
Kırmız	Kıyye 1 G 59 P 45	G 4 P 75
Kuru balık bakalavi Esttukfese ta'bir olunur	Kantar 1 G 80 P 70	G 6 P 45
Kahve-i frengi	Kıyye 100 G 766 P 0	G 61 P 28
Kisabe	Kıyye 1 G 14 P 80	G 1 P 18
Bakkam kapçomor dimekdir	Kantar 1 G 24 P 80	G 2 P 74
Bakkam santa marka	Kantar 1 G 120 P 45	G 10 P 43
Fernambuk ta'bir olunur al ve portakal bakkam	Kantar 1 G 421 P 90	G 33 P 75
Zencil beyaz ve siyah		Rayicinden

Renka ta'bir olunur kuru balık altıyüzden bin adede kadar	Darbece 1 G 159 P 80	G 12 P 78
Kuru ve tuzlu kavsele ta'bir olunur gön	Kıyye 1 G 11 P 20	G 0 P 89
Ebye kakovan	Kıyye 1 G 71 P 60	G 5 P 72
Kurşun tahta degünek	Kantar 1 G 168 P 45	G 13 P 47
Kalikorne hassa kerçeli ve kercesiz enli ve ensiz	Kıyye 1 G 16 P 85	G 1 P 34
Amerika bezi	Kıyye 1 G 15 P 40	G 1 P 23
Amerika ra'is elvan kusurlu ve kusursuz	Kıyye 1 G 19 P 50	G 1 P 56
Yelkenlik keten bezi		Rayicinden
Kadifeliden ma'ada perusel ta'bir olunur basma ve dokuma a'lâ halı	Zira' 1 G 18 P 20	G 1 P 45
Ceviz Hindistan	Kıyye 1 G 45 P 10	G 3 P 60
Reçine yağı	Kıyye 1 G 11 P 40	G 0 P 91
Revgani boya yedi sekiz kıyyeden onbir kıyyeye kadar	Varilce 1 G 36 P 65	G 2 P 93
Büber	Kıyye 1 G 5 P 65	G 0 P 45
Belir cedid	Kıyye 1 G 5 P 65	G 0 P 45
Zift iki kantardan iki buçuk kantara kadar	Varil 1 G 39 P 30	G 3 P 14
Tuzlu hınzır eti yetmiş yedi kıyyeden seksensekiz kıyyeye kadar	Varil 1 G 237 P 75	G 19 P 2
Pirinç		Rayicinden
İşlenmiş saparine	Kıyye 1 G 31 P 80	G 2 P 54
İşlenmiş saparine	Kıyye 1 G 58 P 75	G 4 P 70
Sabun	Kıyye 1 G 4 P 70	G 0 P 37
Bellur		Rayicinden
Temur soba		Rayicinden
Şeker kelle	Kantar 1 G 286 P 55	G 22 P 92
Şeker ğabar pirime ve dökme ve esmer	Kantar 1 G 229 P 70	G 17 P 57
Şeker has ve siyah ve sarı meskavede ta'bir olunur	Kantar 1 G 165 P 80	G 13 P 26
Çay İngiliz	Kıyye 1 G 39 P 90	G 3 P 19
Danleba		Rayicinden
İspirto kutu 36 derecen 40 dereceye kadar olduğu şerh verildi	Kıyye 1 G 5 P 10	G 0 P 40
Araron		Rayicinden
Balsama		Rayicinden
Temur benak		Rayicinden
Tuzlu sığır eti 33 kıyyeden 1 kantara kadar	Varil 1 G 191 P 0	G 15 P 28
Şem'-i 'asel külçe		Rayicinden
Kalita		Rayicinden
Kundura boyası kutu ile		Rayicinden
Birandi		Rayicinden
Tuğla		Rayicinden
Mum esterik adamandiye ta'bir olunur	Kıyye 1 G 16 P 0	G 1 P 28
Şem'-i revğan	Kıyye 1 G 8 P 0	G 0 P 24
Oturacak yeri Hind kumaşından ma'mul sandalye		Rayicinden
Oturacak yeri tahtadan ma'mul sandalye		Rayicinden
İşbu sandalyelerin beşik ta'bir olunanı		Rayicinden
Tahtadan ma'mul sa'at		Rayicinden
Penbe-i ham		Rayicinden
Tüfenk bakamı		Rayicinden
Dakik Amerika		Rayicinden
Fuçı ile gelen çiye ta'bir olunan arak		Rayicinden
Hasırdan çuval		Rayicinden
Çuvallık hasır		Rayicinden
Temur evâni		Rayicinden
Tuzlu gön		Rayicinden
Tüm lastik kundura		Rayicinden
Kereste		Rayicinden
Amerika dilbis		Rayicinden

Osmanlı Devleti'nin Dış Ticaretinde Kullandığı 1862 Tarihli...

Şeker kamışından hasıl olan bekmez		Rayicinden
Nane yağı		Rayicinden
Rom Amerika	Galon 1 Dirhem 1070 G 8 P 30	G 0 P 58
Revgan-ı nefit	Kıyye 1 G 5 P 55	G 0 P 44
Kutu çivisi		Rayicinden
Çavdar ve kokorozdan hasıl olan ve viski ta'bir olunan arak	Kantar 1 G 156 P 15	G 12 P 49
Reçine	Kantar 1 G 35 P 40	G 2 P 83
Ensiz döşeklik kirpas Eni 27 incden 32 inc'e kadar	Sarde 1 G 2 P 55	G 0 P 20
Enli döşeklik kirpas Eni 35 incden 52 inc'e kadar	Sarde 1 G 3 P 80	G 0 P 30
Rovandok Eni 25 incden 27 inc'e kadar	Tob 1 Sarde 36 - 40 G 98 P 55	G 7 P 88
Kusursuz madanbul Beher denginde 10 kıyye dara ihraç oluna	Kıyye 1 G 19 P 20	G 1 P 53
Beyaz madanbul Beher denginde 10 kıyye dara ihraç oluna	Kıyye 1 G 24 P	G 1 P 92

Amerika tüccarının ber-vechi bâlâ ğayr-ı ez memnû'ât memalik-i şâhâneye getürdikleri ve ondan alıb götürdikleri kâffe-i emti'a ve eşyanın ahz olacak resm-i gümrüğü ber müceb mu'ahede-i cedide yüzde sekiz olarak ta'yin kılınmış ve alınacak resm-i gümrük zıkr olunan mu'ahede-i cedide iktizasınca iskele kıymetlerinden olması meşrût bulunmuş olduğundan işbu ta'rifede tüccâr-ı merkûmenin külliyyet üzere alub satdıkları fiyatlar üzerine yüzlük mecediye altını yüz guruşa iğtibariyle tahkik olunan kıymetlerini iskele kıymetlerine indirmek için yüzde onu tenzil olunduktan sonra sâfi kıymetleri üzerinden resm gümrükleri ta'yin ve ta'rif olunmağla ol vechle ahz ve tahsil olunacaktır ihrâcat için yüzde sekiz hesabıyla gösterilmiş olan resm-i gümrük ta'rife-i mezkûrenin yalnız birinci senesi hakkında olduğundan ikinci sene ibtidâsında bundan bir semen tenziliyle yüzde yedi ve üçüncü sene kezâlik bir seb' tenziliyle yüzde altıya indirilerek ya'ni bu hesâb üzere resm-i mezkûr sekizinci senede yüzde bir ininceye değin her sene yüzde biri tenzil idilerek ona göre istihsâl kılınub sekizinci sene ile ondan sonra gelecek senelerde yalnız yüzde bir hesabıyla ve gümrük masrafı mukâbilinde olarak ahz kılınması mu'ahede-i cedide iktizasından olmağla gümrüklerde bu vechle icrâ kılınacaktır ta'rifede ismi mevcûd ve mukayyed olmayan veyahûd ismi mukayyed olub da behâsi ta'yin olunmayarak râyice birağılmış olan emti'a ve eşya râyic ve kıymetine göre bi'l-hesâb ihrâcatdan ise ber-vechi muharrer râyic vakt üzere kıymetinden yüzde onu tenzil olunduktan sonra giriye kalacak behâsından eşya-yı ma'rifede olacağı gibi hersene yüzde biri tenziliyle resm-i gümrük alınacaktır ve Amerika memâlikî mahsûlâtından olarak memalik-i mahrûseye idhâl olunan emti'a ve eşyadan mütemediyen yüzde sekiz alınub eğer ma'ruf olmayan veyahûd ta'rifede râyice birağılan eşya gelür ise kezâlik kıymetinden yüzde on tenziliyle yüzde dâimen sekiz alınacaktır ve işbu idhâlat ve ihrâcatdan alınacak resm-i gümrük fiyata miriyye üzere altun ve gümüş meskûkât-ı hâlisâ olarak tahsil olunub resm-i mezkûre için virilecek yüzlük mecediye altını yüz guruşa hesabıyla ve bunun aksi olan altun ve gümüş meskûkât-ı hâlisâ ona göre ve beş aded gümüş mecediye bir altun mecediye bedeline yüz guruş i'tibariyle ve meskûkât-ı ecnebiye bu tesbit üzere darb-hâne fiyatı vechle peşinen ahz olunacaktır der-saadetde tüccâr altun mecediye yine yüz guruşa hesabıyla olmak üzere mezkûr mecediye altını yerine borsadaki en ziyâde yüksek fiyatı üzerine kâime-i nakdiye virmek isterlerse câiz olacağından bunun için bir gün evvel borsada mecediye altını kâime i'tibariyle her kaç guruşa idiye beher gün borsadan celb ile gümrükde 'alâ mille'n-nâs ta'lik kılınacak borsa pusulasından munderiç olan en yüksek fiyatı hesabıyla bir mecediye altını bedeline kaç guruşluk kâime-i nakdiye virmeleri lâzım gelür ise ol hesâb üzere kâime-i mezkûre dahi kabul kılınacaktır ve bu vechle meskûkât-ı hâlisâ yerine mecediye altını yüz guruşa hesabıyla kâime-i nakdiyenin kabulü şimdiki halde yalnız Der-sa'âdet mahsus ve münhasır olacaktır ve amma taşralarda dahi kâime-i nakdiye tedâvül idecek olduğu halde ora gümrüklerinde dahi enfâen Der-saadet gümrükleri hakkında zikri geçdiği misülli yüzlük mecediye altını bedeline her kaç guruşluk kâime virilmek lâzım gelir ise ol hesâb üzere kâime-i mezkûre kabul olunacak ise de bunun suret-i nâidiyesi hakkında şimdiden bâki kable'l-vukû' meçhul üzerine bir kâidenin vaz' ve ta'yini mümkün olmayacağından taşra gümrükleri hakkında işbu kâimenin suret-i te'diyesi me'elesi şimdilik mevkûf birağılarak icâb ider ise ba'de mâ görünecek ahvâl üzerine Bâb-ı 'âlî ile devlet-i meşâr-ı ileyhâ sefâreti arasında iktizasınca bakılacak ve ol vakte kadar taşra gümrüklerinde resm-i gümrük bâlâda beyânı sebkât itdiği vechle yüzlük mecediye altını yüz guruşa hesabıyla ve bunun aksi olan altun ve gümüş meskûkât-ı hâlisâ ona göre ve beş aded gümüş mecediye bir altun mecediye bedeline yüz guruşa i'tibariyle ve meskûkât-ı ecnebiye bu nisbet üzere olan darbhâne fiyatı vechle ahz kılınacaktır ve ber vech-i muharrer ta'rifede olmayan emti'nin hin-i zuhurunda ve gerek ta'rifede râyic kıymetinden resm-i gümrük alınmak üzere mukayyed olan emti'a ve eşya hakkında fiyatı takdirinden dolayı gümrük me'mûrlarıyla tüccâr beyninde uyuşuyla mayubda münâzi'a zuhûr eylediği halde usûl-i kadimesi üzere resm-i gümrüğü aynen virilüb alınacaktır ve bin ikiyüz yetmiş sekiz sene-i hicriyyesinde vâki' Martın birinci ve bin sekizyüz altmış iki sene-i miladiyesi alafıranga Martının onüçüncü gününe kadar gerek Der-sa'âdet gümrüğü ve gerek memalik-i mahrûsede kâin bi'l-cümle gümrüklerde hükmi câri olmak ve müddet-i mezkûrenin inkizâsına kadar mer'i ve mu'teber tutulub çünkü emti'a eşya-yı merkûmenin murûr-ı zaman ile kıymetleri tefâvüt itmiş ise istimaline mebni müddet-i mezkûrenin inkizâsından altı ay evvel yani en sonraki altı mah zarfında ahar tarafın ta'rifenin ta'dil ve teccidini taleb itmeğe istihkâfi bulunmak ve müddet-i mezkûreyi altı mah murûr idübdâ canibinden biri teccid ta'rifeyi istid'â itmediği halde müddeti yedi sene dahâ muhted olmak üzere Devlet-i 'aliyye

F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 2019-29/1

ile sefâret-i müşâr ileyhâ beyninde virilen karar resmî ve olbabda müte'allik buyrulan irâde-i seniyye mucebince işbu defter
tanzîm ve terkîm ve imzâ olunmuşdur 29 Şa'ban sene 1278

**Komisyon Reisi Devletlü
İsmail Paşa Hazretlerine Vekâlet Asâle**

Aristokes Azarian